

Algemene farmacologie. Onder redactie van J.M.van Ree en D.D.Breimer. 136 bl., fig., tabellen. Elsevier/Bunge, Maarssen 1999. ISBN 90-352-2072-2. Prijs: ingen. f 59,50.

In zo'n 130 pagina's worden door diverse auteurs de basisprincipes van de farmacologie uiteengezet. Studenten geneeskunde en artsen ervaren de algemene farmacologie vaak als nogal theoretisch en klinisch minder relevant. Uit dit boek blijkt weer eens wat een misvatting dit is. Het heldere taalgebruik, de overzichtelijke indeling en de vele figuren en tabellen maken het boek niet alleen goed leesbaar en begrijpelijk, maar illustreren tevens het belang van kennis van dit vakgebied voor de farmacotherapie. In een achttal, relatief korte hoofdstukken wordt ingegaan op de karakteristieken van diverse toedieningswegen, op de diverse stappen in opname-, verdelings- en eliminatieprocessen en wordt uitgelegd wat de lotgevallen van farmaca in het lichaam zijn en wat het lichaam met een geneesmiddel doet/kan doen (farmacokinetiek) en hoe geneesmiddelen het fysiologisch (dis)functioneren van het lichaam kunnen beïnvloeden, ofwel wat hun werkingsmechanisme is (farmacodynamiek). Ook onderwerpen als de altijd weer risicovolle aspecten van interacties tussen farmaca, met verhelderende voorbeelden, alsmede de variabiliteit in gevoeligheid voor farmaca, worden besproken.

Natuurlijk komen ook in dit boek over de basisprincipes van de farmacologie, formules en vergelijkingen voor die niet iedere lezer onmiddellijk zal doorzien. Dat neemt echter niet weg dat dit boek helder uiteenzet waarom men farmacotherapeutisch doet wat men doet en waarop men bedacht moet zijn bij dit farmacotherapeutisch handelen.

T.J.B.VAN WIMERSMA GREIDANUS

S.C.M.van Esch, I.Bramsen, G.P.Sonnenberg, V.P.B.M.Merlijn en H.M.van der Ploeg, *Het post-Cambodja klachten onderzoek.* Het welbevinden van Cambodja-gangers en hun behoefte aan hulp en nazorg. 270 bl., figuur, tabellen. EMGO-Instituut, Amsterdam 1998. ISBN 90-5669-028-0. Prijs: ingen. f 50,-. (Te bestellen bij het EMGO-Instituut; tel. 020-4448220.)

In 1997 gaf het ministerie van Defensie aan de Vrije Universiteit (dr.I.Bramsen en prof.dr.H.M.van der Ploeg) en aan het Academisch Ziekenhuis Nijmegen (prof.dr.J.W.M.van der Meer en dr.G.Bleijenberg) opdracht om in samenwerkingsverband onderzoek te doen naar de klachten van militairen die in Cambodja deelnamen aan een vredesoperatie (UNTAC). Van Esch et al. rapporteren de resultaten van het onderzoek, dat werd uitgevoerd door de groep van Van der Ploeg.

De onderzoekers gebruikten vragenlijsten om inzicht te krijgen in de klachten. Deze methode maakt een gedegen vergelijking mogelijk met gegevens die werden verzameld in voorgaand onderzoek bij andere groepen uitgezonden militairen. De onderzoekers gingen zeer nauwkeurig te werk. Dat leverde een precies, maar niet altijd even leesbaar verslag op.

De Cambodja-gangers schreven hun klachten toe aan hun verblijf in Cambodja. Het onderzoek kon dat noch bevestigen noch ontkennen. Wel bleken Cambodja-gangers meer klachten te melden dan actief dienende militairen. Zij meldden meer lichamelijke en minder psychische klachten dan andere veteranen.

Meer dan de helft was ontevreden over de geboden hulp na de uitzending. Vijf jaar na de uitzending bestond bij ongeveer 6% van de militairen nog behoefte aan nazorg. Veel meer militairen willen nog wel eens over hun ervaringen praten.

W.EVERAERD

W.L.Maurice, *Sexual medicine in primary care.* 366 bl., fig., tabellen. Mosby, St. Louis 1999. ISBN 0-8151-2797-9. Prijs: ingen. f 103,40.

Een dergelijk beknopt en overzichtelijk boek over de seksuologie voor de arts bestond nog niet. Er wordt in deel I, dat ongeveer de helft van het boek beslaat, bestaande uit 8 hoofdstukken, terecht veel aandacht besteed aan de anamnese, gespreksvoering, screening en diagnostiek bij seksuele problemen en disfuncties. In het tweede deel worden de seksuele disfuncties kort en praktisch beschreven, met het accent op de etiologische en therapeutische aspecten die voor de arts van belang zijn. Gelukkig is gekozen voor een zo zinvol en eenvoudig mogelijke classificatie, die relevant is voor de behandeling. In de bijlagen worden verbatim twee diagnostische gesprekken weergegeven. Bovendien wordt, zeer eigentijds, een groot aantal relevante 'websites' voor patiënten en artsen beschreven. Inhoudelijk is het boek, voorzover ik kan overzien, conform de huidige stand van zaken. Anamnesevragen die de arts kan stellen, zijn door hoofdletters duidelijk geaccentueerd. Veel lijstjes, tabellen, casussen en apart gedrukte 'highlights' uit de tekst maken dit boek overzichtelijk en praktisch bruikbaar.

Ik kan het dan ook aanbevelen aan huisartsen en specialisten die behoefte hebben aan een praktische gids bij het bespreken en behandelen van de seksuele problemen en stoornissen van hun patiënten. Dit boek is zeker een vertaling in het Nederlands waard.

M.W.HENGVELD

Communiceren met patiënten. Onder redactie van J.C.J.M.de Haes, A.M.Hoos en J.J.E.van Everdingen. 250 bl., fig., tabellen. Elsevier/Bunge, Maarssen 1999. ISBN 90-352-2034-X. Prijs: ingen. f 80,-.

De wereld van arts en patiënt is in de laatste decennia sterk veranderd. Zo is de status van arts minder geworden, zijn patiënten kritischer gaan denken over gezondheid en gezondheidszorg, en heeft het recht op informatie en meebeslissen een wettelijke grondslag gekregen. Dit alles heeft ingrijpende gevolgen voor het contact tussen beiden. Voor de moderne arts wordt communiceren met patiënten steeds belangrijker. Dit boek speelt daarop in. In het 1e hoofdstuk worden de theoretische uitgangspunten samengevat. In de volgende 4 hoofdstukken worden elementaire professionele vaardigheden besproken: diagnostisch denken, geven van informatie, overleg en besluitvorming, en beïnvloeden van gedrag van patiënten. Vervolgens worden in 10 hoofdstukken lastige praktijksituaties behandeld: chronisch klaaggedrag, angstige patiënten, agressie, verdriet, euthanasie, intimiteit, second opinion, kritiek, fouten en schaarste van voorzieningen. Het slothoofdstuk gaat over burn-out.

In het boek worden praktijk, onderzoek en theorie goed geïntegreerd. Het is toegankelijk geschreven. Het is geschikt als leerboek voor studenten, maar meer nog als (na)leesboek voor praktiserende artsen.

G.VAN DER WAL

Verbeteringen

De titel van het artikel van P.W.de Leeuw (1999:1692-6) is niet volledig afgedrukt. De juiste titel luidt: Fysische diagnostiek – het meten van de centraalveneuze druk aan de jugulaire pols-golf.